

KIRKKONUMMEN KUNNAN METSIENHOITO

Sisällysluettelo

KIRKKONUMMEN METSIEN HOITO VETOVOIMAISTEN KUNTAMETSIEN KEHITTÄMISEKSI.....	3
1. Metsänhoidon tavoitteet ja kunnan visio	3
2. Kirkkonummen vaihtelevat metsät	4
3. Metsänhoidon arvokokonaisuudet	5
4. Metsienhoidon tavoitteet ja mittarit.....	6
5. Metsien hoito ja metsäalueiden luokittelu.....	8
6. Metsienhoidon hallinnollinen prosessi ja osallistaminen.....	8

KIRKKONUMMEN METSIEN HOITO VETOVOIMAISTEN KUNTAMETSIEN KEHITTÄMISEKSI

1. Metsänhoidon tavoitteet ja kunnan visio

Kirkkonummen kunnan metsäohjeisto koskee kunnan omistamia metsiä ja kuvaa niiden hallinnoinnin ja hoidon tavoitteita osana kunnan tulevaisuuden visiota. Ohjeisto on laadittu kestävänsä aikaa ja ottaa huomioon kunnan ajankohtaisia sitoumuksia ja strategisia linjauksia. Sitoumuksien vaikutuksia kuvataan tarkemmin liitteessä; niiden muuttuessa tarkennetaan myös liitteen ohjeistoa.

Kunnan visiona on olla Suomen halutuin asuinkunta ja yhteistyökumppani yrityksille nyt sekä tulevaisuudessa. Tähän pyritään 1. Luonnonläheisyydellä, 2. Kestävillä toimintaperiaatteilla ja 3. Hyvinvoinnin turvaamisella. Pääkaupunkiseudun läheisyys luo mahdollisuuksia erottua monipuolisella luonnolla, mutta tuo myös käyttöpainetta kunnan metsiin. Ilmastotyö vaikuttaa nykypäivänä eri toimintoihin ja myös kunnan metsänhoitoon.

Metsät ovat merkittävä vetovoimatekijä Kirkkonummen kunnalle. Tätä vaalitaan kunnan metsien hyvällä hoidolla. Hyvin hoidetut metsät ovat merkittävä hyvinvointitekijä kuntalaisille. Retkeily- ja ulkoilumahdollisuuksien korostaminen metsien hoidossa myös vähentää virkistyspainetta luonnon monimuotoisuudelle arvokkailla suojelualueilla.

Metsänhoidolla on merkitystä osana maankäytön suunnittelua, monipuolista asuntotuotantoa, kuntakeskusten kehittämistä sekä elinkeinotoimintaa. Hyvin hoidetuilla kunnan lähivirkistysalueilla on erityismerkitys vetovoimaiselle asuntotuotannolle. Asukkaiden kokema laadukas elinympäristö vaikuttaa asuinviihtyisyyteen ja sitä kautta myös elinkeinotoiminnan houkuttelevuuteen sijoittua Kirkkonummelle. Metsillä on merkityksensä erityisesti kehitettäessä kylien ja maaseudun vetovoimaa sekä maiseman rakentajana. Kunnan osuus Kirkkonummen metsien pinta-alasta on kuitenkin vain 5 %. Osa metsien muodostamasta hyvinvoinnista ja turvasta toteutuu taloudellisen toiminnan kautta. Metsistä saadaan puun myyntitulojen lisäksi myös monia muita tuotteita, kuten marja- ja sienisatoja.

Kirkkonummen kunta on tehnyt useita ilmastositoumuksia pyrkiessään kohti päästövähennystavoitettaan. Kirkkonummi on Hinku-kuntana sitoutunut vähentämään kunnan kokonaispäästöjä 80 %:lla vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasoon nähden. Uudellamaalla on tehty maakuntatason hiilineutraaliustavoite vuoteen 2030. Myös Suomi on kansallisella tasolla sitoutunut hiilineutraaliuteen vuoteen 2035 mennessä.

Tällä dokumentilla linjataan nykytietämykseen perustuvat tavat sopeuttaa metsänhoitoa ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja samalla mahdollistaa metsät osana ilmastotyötä ja

ilmastonmuutoksen hillintää. Metsät sitovat kasvaessaan hiiltä, mutta myös uusiutuvan energian korvausvaikutuksilla lämmön ja sähköntuotannossa on merkitystä kokonaisuutta arvioitaessa (CO2-Raportti Kirkkonummi 2022).

Kirkkonummen kunnalla on merkittävä rooli luonnon monimuotoisuuden suojelemisessa omalla alueellaan. Vuoden 2024 lopussa valmistuvassa kunnan LUMO-ohjelmassa linjataan tavoitteita ja toimenpiteitä luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi. Kirkkonummen kunnan metsien hoito perustuu neljään kunnan visiota tukevaan kokonaisuuteen:

- Ilmastotyön tavoitteiden huomiointi,
- Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
- Virkistysarvojen vaaliminen ja luonnonläheisyys
- Metsien kokonaistaloudellinen arvostus

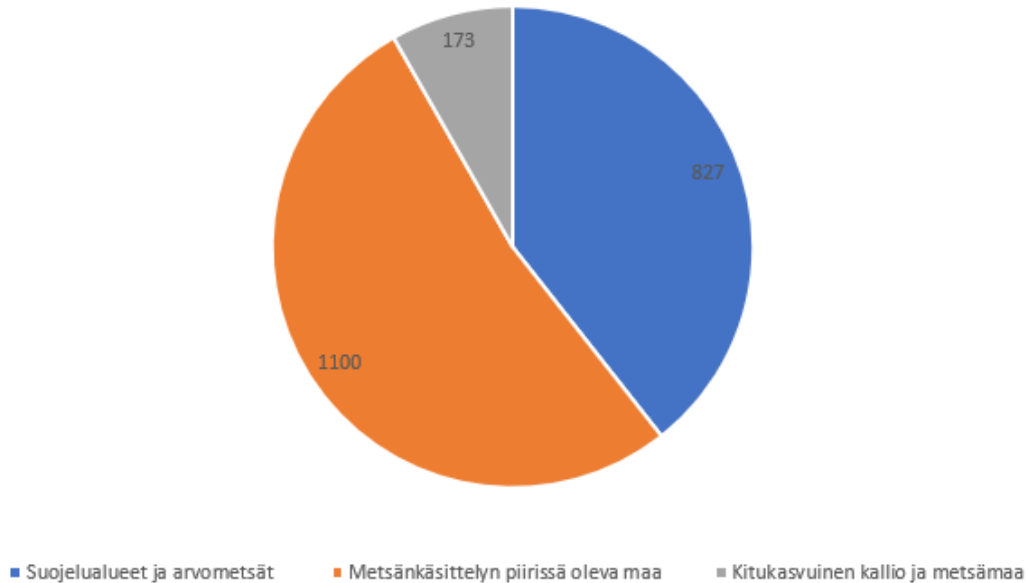
2. Kirkkonummen vaihtelevat metsät

Kunnan omistamat metsät, ruovikot, pellot ja kalliomaat muodostavat vaihtelevan mosaiikin. Kunta omistaa tällä hetkellä noin 2000 ha metsäisiä ympäristöjä (sisältäen mm. kalliomaita ja niittyjä). Metsäsuunnittelun piirissä on kasvullista metsämaata runsas 1134 ha ja kitukasvuista kallio- ja metsämaata 173 ha. Kunnalla on suojelualueita 623 ha ja lisäksi metsälain mukaisia ympäristöjä 73,4 ha sekä arvometsäalueita 131 ha. (Kt. Kuva 1).

Suojelu- ja arvometsäalueita sekä pääosaa metsistä käytetään virkistys- ja ulkoilumetsänä. Kunnan metsät tuovat virkistysmahdollisuuksia myös lähikuntien asukkaille ja vierailuja Kirkkonummelle. Metsillä ja metsänhoidolla on myös taloudellista merkitystä kunnalle osana alueiden kunnossapitoa ja hoitoa. Liitteessä kuvataan, miten eri alueiden hoitoluokitus määräytyy ja miten metsiä eri hoitoluokissa hoidetaan.

Metsien käyttöä ohjaavan metsäsuunnitelman metsissä (n. 1 300 ha) kuusta ja mäntyä on molempia noin 35 % puustosta, koivua sekä muuta lehtipuuta noin 30 %. Kunnan metsävarannosta yli 60 - vuotiasta on noin 55 % ja 20–60-vuotiasta metsää on noin 38 %. Vastaavasti nuoren metsän (alle 20 - vuotias) osuus kunnan metsävarannosta on noin 6 %. Kunnan metsissä puuston keskitilavuus on lähes 200 m³/ha ja vuotuinen kasvu 6 m³/ha/v. Todennäköisesti suojelu- ja arvometsäalueiden puuston keskitilavuus on edellä mainittua suurempi, mutta vuotuinen kasvu taas pienempi. Keskimäärin Uudenmaan metsien keskitilavuus on 163 m³/ha. Tiedot pohjautuvat vuoden 2024 tilanteeseen.

Kirkkonummen kunnan metsäalueet, Ha

Kuva 1. Kunnan omistuksessa oleva metsätalouden maa:

- Suojelualueet ja arvometsät, 827 ha
- Metsänkäsittelyn piirissä oleva maa, n. 1 100 ha
- Kitukasvuinen kallio- ja metsämaa, n. 173 ha

3. Metsänhoidon arvokokonaisuudet

Kunnan metsien hoidossa otetaan huomioon neljä arvokokonaisuutta; ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja ilmastollinen. Ilmastotyö on oleellinen osa kunnan toimintaa ja on syytä sisällyttää e myös metsien käsittelyyn.

1) Ilmastotyö ja toiminnan hiilijalanjäljen pienentäminen

Kunnan omistamat metsät toimivat osana ilmastomuutokseen sopeutumista ja hillintää. Määrittämällä metsien hiilitase ja toimenpiteiden vaikutukset siihen mahdollistetaan hiilijalanjäljen pienemisen seuranta metsissä.

2) Luontoarvot, niiden säilyttäminen ja luonnonläheisyys

Kunnan omistamat metsät turvaavat luonnon monimuotoisuuden säilymistä kunnassa. Huomiota vaativien lajien elinympäristöjä hoidetaan tarpeen perusteella tehdyn hoitosuunnitelman mukaan. Vaateliaan lahoppulajiston olosuhteita parannetaan ja hoitotoimien vaikutus ilmastotyölle arvioidaan. Suojelualueiden virkistyskäytön vaikutuksia suojeluarvoille arvioidaan ja tarvittaessa kulutusta ohjataan muualle.

3) Virkistysarvot ja hyvinvoinnin turvaaminen

Kunnan omistamat metsät antavat asukkaille virkistystä, luontoelämyksiä ja liikuntamahdollisuuksia. Kyselyin ja palautetta seuraamalla arvioidaan metsien virkistyksellistä arvoa ja toimimista ympäristökasvatuksen osana. Hoitoluokittain

määritetään tärkeimmät virkistyskäyttöön vaikuttavat seikat. Näiden esiintyminen hoitoluokassa pyritään turvaamaan ja virkistyskäyttömahdollisuuksia parantamaan.

4) Kokonaistaloudellisuus

Hoitotöillä tuetaan arvokokonaisuuksien toteutumista. Talousmetsissä ja soveltuvin osin muillakin metsäalueilla tavoitteena on hyvä metsien vuotuinen kasvu ja korkealaatuisen puun tuotanto jaksolliseen metsien kasvatukseen perustuen. Hoitotoimenpiteiden laadinnassa otetaan huomioon toimenpiteiden vaikutukset myös ilmastotavoitteiden saavuttamiselle, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonläheisyyden turvaamiselle sekä virkistysarvojen ja hyvinvoinnin turvaamiselle. Talousvaikutuksissa otetaan huomioon myös metsien välillisiä tulonlähteitä. Uusia mahdollisuuksia tulonmuodostukseen selvitetään määrävälein.

Arvokokonaisuudet toimivat keinoina kuntastrategian vision saavuttamisessa. Tavoitteet ja mittarit (kt luku 1.4) luodaan arvokokonaisuuksien pohjalta. Toteutunutta kehitystä seurataan ja tulokset raportoidaan säännöllisesti osana kunnan toimintaa ja päätöksentekoa. Tämä mahdollistaa vaikuttavuuden seurannan ja mahdollisten korjaavien toimenpiteiden suorittamisen perustellusti.

4. Metsienhoidon tavoitteet ja mittarit

Edellä esitetyistä (luku 1.3) neljästä arvokokonaisuudesta johdetaan seuraavat tavoitteet ja keinot sekä niille mittarit varmistamaan Kirkkonummen kunnan visiota tukevan metsänhoidon toteutuminen.

Metsienhoidon tavoitteet:

1. Ilmastovaikutus metsänhoidossa tukee ilmastomuutoksen hillintää

Ilmastolähtökohdat otetaan huomioon kaikissa kunnan metsissä tapahtuvissa toimenpiteissä metsäalueita koskevien hiilitaselaskelmien avulla. Tulosten perusteella arvioidaan osana metsäsuunnitelman laatimisprosessia ilmastolain mukaisen ilmastosuunnitelman toteutumista ja metsänhoidon vaikutuksia siihen.

- Tavoite: Metsien tulee toimia hiilen nettonieluina

Mittarit:

- Hoitosuunnitelmassa asetettujen hoitotoimenpiteiden vaikutus nettonieluun (hiiltä sitoutuu enemmän kuin vapautuu)
- Kunnan metsäalueiden nettonieluisuus sisältäen suojelualueet.

Hoitotoimien hiilitaseen arvio- ja tarkastelulaskenta toteutetaan vähintään vuosittain.

2. Luonnon monimuotoisuus turvataan

Kunnan metsissä huolehditaan, että arvokkaiden elinympäristöjen ja uhanalaisten lajien säilyminen ei vaarannu.

Mittarit:

- Laadittujen luonnonhoitosuunnitelmien määrä

- Lahopuun määrä
- Lajiesiintymien määrän seuranta tehtyjen selvitysten perusteella
- Suoritettujen hoitotoimien määrä
- Todettujen kulutusvaikutusten määrä luontokohteilla; seurataan virkistyskäytön aiheuttamaa kulutusta suojelu- ja arvometsissä.

Mittausjakso vuosittain, paitsi lahopuun määrä aluetta koskevan hoitosuunnitelman tai toimenpideohjelman teon yhteydessä.

Suojelu- ja arvometsissä arvioidaan virkistyskäytön edellytyksiä ja mahdollisuuksia laadittavien hoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien teon yhteydessä.

3. Metsien virkistyskäyttömahdollisuuksia ylläpidetään ja parannetaan

Metsässä kulkijalle tärkeää on metsän tuntu. Kunnan metsissä noudatetaan soveltuvin osin jatkuvan kasvatuksen periaatetta virkistysarvojen vaalimiseksi. Metsissä huolehditaan ympäristön turvallisuudesta sekä polkujen ja reittien säilymisestä sellaisina, että ne tarjoavat mahdollisuuksia virkistykseen ja ympäristökasvatukseen.

Mittarit:

- Laatukselyt
 - Huomioidaan metsien käyttöön, viihtyvyyteen, hoitotasoon, maisemaan liittyviä seikkoja.
 - Asukkaille sekä erikseen opetus- ja päiväkotihenkilöstölle
- Vaarallisten puiden poistojen lukumäärä ja kustannus
- Suoritettujen polkuverkoston parannushankkeet ja uusien polkujen lukumäärä ja kustannus
- Tehtyjen/ korjattujen rakenteiden määrä metsissä ja näiden kustannus
- Vierailijaseurannat
 - Kirkkonummi seikkailun suorittaneiden lukumäärä
 - Metsäretkipäivien määrä eri kouluasteilla
 - Muut mahdolliset kävijäseurannat
 - Metsiä käyttävät seurat ja yhdistykset
 - Metsissä järjestettyjen tapahtumien määrä

Mittausjakso soveltuvin osin, kuitenkin vähintään kerran valtuustokaudessa.

4. Metsien kokonaistaloudellisuus

Metsien hoidossa huolehditaan metsälajiston säilymisestä elinvoimaisena. Talousmetsissä ja soveltuvin osin muuallakin jaksollisen kasvatuksen avulla puuston ikärakenteita kehitetään metsiköiden vuotuista kasvua ja hiilitasetta suosiviksi.

- Huolehditaan myös kenttäkerroksesta, missä mustikka ja puolukka kasvavat. Hyvä marja- ja sienisato tukee metsien virkistyskäyttöä ja lisää metsistä saatavaa kokonaishyötyä. Vetovoimainen metsä tarjoaa käyttäjilleen liikunta, retkeily ja marjastus- /sienestysmahdollisuuksia.
- Metsänhoitotoimet sekä harvennus- ja uudistushakkuut tehdään oikea-aikaisesti, jolloin puuston kunto säilyy hyvänä, ja myös taimilla on mahdollista kasvaa puiksi. Puukaupat toteutetaan mahdollisuuksien mukaan hankekohtaisesti

vuosittaisen toimenpideohjelman pohjalta ketterästi toteutettavin kilpailuin parhaaseen mahdolliseen hintaan.

Mittarit:

- Metsien hoidon, käytön ja hallinnon talous: kustannukset ja tulot.
- Asukaskyselyt ja -seurannat
- Hiilitaselaskelma varaston muutoksesta

- Metsien ikärakennetta ylläpidetään ja monipuolistetaan jatkuvuuden turvaamiseksi

Mittarit:

- Metsien ikärakenteen tarkastelu on otettu huomioon luonnonhoitosuunnitelmassa

Mittausjakso vuosittain toteutuneiden töiden osalta ja ikärakennetta sekä virkistyskäyttömahdollisuuksia tarkastellaan hoitosuunnitelman laatimisen yhteydessä.

5. Metsien hoito ja metsäalueiden luokittelu

Kunnan metsiä käytetään, hallinnoidaan ja hoidetaan parhaalla mahdollisella tavalla ilmastotyön, luonnon monimuotoisuuden, yhteisten virkistysarvojen ja taloudellisten tavoitteiden lähtökohdista. Se tarkoittaa ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävänsä metsätalouden toteuttamista. Kunnan metsät saatetaan metsäsertifioinnin piiriin; millä varmistetaan puun menekkiä. Tulevaisuudessa hiilinielut ja ekologinen kompensatio saattavat tarjota kunnan metsille taloudellista lisäarvoa. Ekologisen kompensaatiossa luontoarvojen heikennystä yhtäällä kompensoidaan toisaalla. Tällöin kunta voisi saada korvausta luontoarvojen parantamisesta maillaan tai lisäsuojelusta.

Kirkkonummen kunnan metsien hakkuu- ja hoitotyön ohjeistus kuvataan selkeästi ja johdonmukaisesti. Käytössä on Viherympäristöliiton viheralueiden kunnossapitoluokitus, jota voidaan soveltuvin osin käyttää kunnan metsäalueiden luokituksessa ja hoitotoimenpiteiden suunnittelussa. Liitteissä on kuvattu jokaisen hoitoluokan toimintaperiaatteet.

6. Metsienhoidon hallinnollinen prosessi ja osallistaminen

Kunnan metsien hoitoa hallinnoidaan kymmeneksi vuodeksi kerrallaan laadittavan metsien hoitosuunnitelman tai tarvittaessa luonnonsuojelu- ja arvometsille laadittavilla hoitosuunnitelmilla. Puustotietojen osalta se perustuu inventointitietoihin (ikärakenne, puulajit, tilavuus, vuotuinen kasvu). Tältä pohjalta laaditaan kestävänsä vuotuisen hakkuumäärän arvio sekä vuosittain toteutettava hakkuumäärä. Hoitosuunnitelmiin perustuen laaditaan tarkemmat vuosittaiset toimenpideohjelmat, joissa kuvataan metsänhoidolliset ja hakkuin käsiteltävät alueet. Kuvassa 2 esitetään Kirkkonummen kunnan hallinnollisten elinten ja sidosryhmien osallistuminen metsienhoidon hallintoon.

Metsänhoidossa, sen suunnittelussa ja toteutuksessa käytetään tarvittaessa ulkopuolista asiantuntija-apua. Kunta seuraa omistamiensa metsien asukas- ja käyttäjätyytyväisyyttä kymmenen vuotta kestäväällä tarkastelujaksolla. Seuranta koskee muiden muassa kunta-laisten tyytyväisyyttä metsien tilaan, metsien virkistysarvojen toteutumista ja osallistamista kuntien metsien käyttöön. Vuosittain metsien käyttäjämääristä kerätään tietoa käytössä olevan mittariston mukaisesti.

Metsäalueiden / palstojen luokitukset ovat määräaikaista ja tuodaan alueittain Yhdyskuntatekniikan lautakunnalle päätettäväksi kerran valtuustokaudessa tai muulloin tarpeen vaatiessa.

